SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Poastačujuhus/adresse
Poastaboksa/postboks 3
9735 Kárášjohka/Karasjok
Áššemeannudeadji
saksbehandler
Tel:

Tel: 78 47 40 00
Org.nr: 974 760 347
samediggi@samediggi.no
Elina Hakala

+47 78 47 40 24

Porsanger kommune
Postboks 400, Rådhuset
9712 LAKSELV

ÁŠŠI/SAK	MIN ČUJ./VÅR REF.	DIN ČUJ./DERES REF.	BEAIVI/DATO
21/2812 - 2	21/28434		13.09.2021

Uttalelse til kommuneplanens arealdel for Porsanger kommune - innsigelse

Porsanger kommune har sendt kommuneplanens arealdel på høring. Planarbeidet ble satt i gang med planprogram som var på høring i 2017. Sametinget har gitt innspill til planprogrammet i et brev datert 6.3.2017.

1. Sametingets rolle i planlegging

Et viktig hensyn som skal ivaretas i planleggingen etter plan- og bygningsloven er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv (jf. § 3-1). Denne bestemmelsen utfyller lovens formålsparagraf for plansystemet spesielt. Bestemmelsen er derfor også av betydning ved tolking av lovens øvrige bestemmelser.

Sametinget er i loven pålagt plikten å bistå i planleggingen når den berører saker av betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv (jf. § 3-2). Sametingets plikt til å delta i planleggingen innebærer også en rett etter loven til å kunne reise innsigelse til arealplaner og å bringe regionale planer inn for departementet dersom saker av vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse ikke er tilstrekkelig ivaretatt (jf. §§ 5-4 og 8-4).

Sametinget minner om endringen i Sameloven kap. 4, som tredde i kraft 1. juli 2021. i følge loven har kommunen konsultasjonsplikt overfor representanter for berørte samiske interesser (§ 4-4). Dette kan være for eksempel reinbeitedistrikt, siida, bygdelag eller forening.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet en veileder: «Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser».

Sametinget har informasjon om konsultasjoner i sin reviderte planveileder:
https://sametinget.no/areal-klima-og-miljo/sametingets-planveileder/

Sametinget anmoder kommunen om å undersøke om de direkte berørte samiske interessene ønsker å bli konsultert før sluttbehandling av kommuneplanen.

2. Samiske kulturminner – innsigelse
Sametinget er ansvarlig kulturminnemyndighet i forhold til samiske kulturminner. Alle samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre er automatisk freda ifølge L0V1978-06-09 nr 50: Lov om kulturminner (Kulturminneloven) § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver og gravplasser, hellige fjell og offerplasser eller steder det knytter seg sagn eller tradisjoner til. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, og ingen må heller sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje uten at dette er godkjent av rette myndighet, (jf. Kulturminneloven §§ 3, 8 og 9).

Ut fra ovennevnte grunner mener vi at der er to tiltak i planforslaget som ikke lar seg gjennomføre uten at samiske kulturminner blir skadelidende og Sametinget fremmer derfor innsigelse mot disse.

BRU4 Rappa utvidelse
Det er registrert en offerring ID159022 rett øst for planlagt utvidelse av massetaket, som er automatisk fredet jf. kml § 4.2. Avgrensningen av utvidelsesområdet ligger tett opp mot offerringen, og kulturminnet vil dermed stå i fare for å komme i skade, og vil helt klart utilbørlig skjemmes. Etter Sametingets syn vil utvidelsesområdet derfor være i strid med kml. § 3, og på bakgrunn av dette reiser Sametinget innsigelse til BRU4 Rappa. For å ivareta kulturminnet ber Sametinget om at grense for utvidelsen trekkes 30m lenger vestover, dersom dette kravet innfris vil Sametinget kunne trekke innsigelsen på dette punktet.

BFR 8 Otermoen
Det er registrert 15 kulturminnelokaliteter med totalt 35 enkeltminner i planområdet. Dette er teltringer, árran, røyser, fangstgroper og tufter, som er automatisk fredet jf. kml. § 4 og 4.2. Sametinget kan ikke se at det lar seg gjøre å regulere 40 nye enheter i området uten at kulturminneverdiene settes under press.

Vi viser også til innsigelsen mot BFR 8 med hensynet til naturgrunnlaget for reindrift senere i uttalelsen.

3. Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse - innsigelse
Sametinget har i innspillet til kommunal planstrategi datert 24.9.2020, påpekt at det vil være vanskelig å vurdere om valgene i arealdelen svarer til kommunens ønsket retning for utvikling, så lenge det ikke foreligger en oppdatert samfunnsdel til grunn. I stedet for en samfunnsdel har kommunen valgt å legge til grunn arealstrategier, som er behandlet i formannskapet. I arealstrategiene er målsettingene for ulike arealbehov kort beskrevet.

Sametinget har en oppfatning om at kommunen har lagt til rette for medvirkning fra direkte berørte samiske interesser i kommuneplanprosessen og vil fortsatt gjøre det etter at høringsperioden er formelt endt. Det er i planbeskrivelsen gjort vurdering av planens samla konsekvenser for hver berørt distrikt og siida, samt naturgrunnlaget samisk kultur. Vi registrerer at vurderingene og resultatene fra konsekvensutredningen ikke har påvirket planutkastet i særlig grad, når mange av foreslåtte arealformålene som

i følge konsekvensutredning får middels til stor negativ konsekvens for reindrift ikke er tatt ut av utkastet til arealplan.

Fritidsbebyggelse og reiseliv
I forslaget til kommuneplanens arealdel legger Porsanger kommune til rette for en utstrakt utbygging av fritidsboliger og anlegg for turisme og reiseliv. Attraktive hytteområder er også noe kommunen har ønsket å oppnå som en del av arealstrategien sin. Det legges opp til rimelig store hytter samt tilknytning til vei både sommer og vinter. Planbeskrivelsen vurderer i tillegg at hytter uten tilkobling til skuterløyper er lite aktuelle.

Sametinget mener at antall nye fritidsboliger er svært høy uten at behovet for dette er begrunnet i særlig grad.

Fritidsbebyggelse kan ha store konsekvenser for reindriften. Erfaring tilsier at de indirekte konsekvensene som økt menneskelig ferdsel og utfart fra hytter er ofte vel så store som de direkte konsekvensene som nedbygging av beitearealet. Det vises til forsking, blant annet til Vistnes med flere (2004) *Inngrep i reinbeiteland*. som påpeker at de indirekte effekter av utbygginger kan gi betydelige konsekvenser for reindrifta, da spesielt unnvikelseseffekter. Det vil si at reinen unnviker områder hvor det er mye aktivitet. Dermed kan resultatet være et større arealtap, indirekte, som er problematisk, og spesielt i beiteområder som allerede er belastet med inngrep. Vi minner også om at flytteleier har et særskilt vern jfr. § 22 i reindriftsloven, og innskrenking av flytteleier kan ha store negative konsekvenser for reindrifta.

Rundt Porsangerfjorden så registrerer vi at planene for fritidsbebyggelse ofte kommer i konflikt med reindriftens behov for lavereliggende område som er tidlig bart, samt reinens behov for å komme til sjøen og drikke sjøvann om våren. Sametinget mener at tilgangen til tidlige vårbeite er noe som vil være en viktig faktor i tiden fremover når klima er i endring og vintrene blir mer uforutsigbare. Ved tunge vintre med mye snø og islåste beiter, vil tilgangen til sjønære område kunne være avgjørende for reinens tilgang til beite.

For den fastboende lokalbefolkningen kan økt ferdsel på skutertraser eller i utmark medføre fortrengsel fra sine tradisjonelle høstingsområder. Planbeskrivelsen tar opp problematikken men mener at håndtering av eventuelle avbøtende tiltak kan skyves til reguleringsplaner og til samfunnsplanen. Sametinget mener det er uheldig i og med at samfunnsplanen skal utarbeidet først i etterkant av arealdelen. Utmarkshøsting som en del av naturgrunnlaget for samisk kultur i Porsanger, samt hvilke konsekvenser økt fritidsbebyggelse medfører for dette, burde vært gitt større vekt og oppmerksomhet i planbeskrivelsen. Sametinget forventer at kommunen tar hensyn til og vektlegger den fastboende samiske befolkningens behov i den videre planprosessen.

Sametinget mener at følgende foreslåtte områder kan få vesentlige negative konsekvenser for naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse:

BFT 6 Billefjorddalen camping
Det planlegges å avsette et område for «vintercamping» i Billefjorddalen. Berørt Skaiddeduottar siida uttaler at Jehkkirveien er den foretrukne flyttevei til sjøen tidlig om våren for én av de to vintersiida innenfor Skaidedduottar siida. Det medfører at arealet som planlegges brukt til vintercamping i Billefjordalen vil komme i direkte konflikt med

flytteveien. Siida uttaler også at saken vil stille seg annerledes om det er tidsbegrenset bruk av området, og at området blir ryddet og tømt etter hver sesong. Beitetiden på sommerbeite for Skaiddeduottar siida er fra 1 april og utover og siidane mener at etter 1. april må området være ryddet, med mulighet om forskyving til noe senere, avhengig av når reinen forventes å ankomme sommerbeite.

BFT 13 Hamnbuktveien
Området ligger i konflikt til reinens trekk til Njarggahuoš/Oldereidneset. Njarggahuoš/Oldereidneset er fredet for reindrift men kan brukes til beite i kriseår som nødbeite. Nedbygging av denne ressursen vil kunne være svært uheldig all den tid når vi registrerer vintre med uvanlig mye snø og svært utfordrende beiteforhold i innlandet. I slike år vi tilgangen til nødbeite som Njarggahuoš/Oldereidneset være viktig for flokkenes vårbeite. Sametinget mener at en fredning for reinbeite kan ikke være argument for nedbygging av beiteressursen. Et reiselivsanlegg slik den er plassert nå vil kunne hindre naturlig trekk til halvøya. Reinbeitedistrikt 14A er kritiske til tiltaket.

BKB12 Gohččavárit
Det planlegges kombinert fritidsbebyggelse og turisme et område som i dag er urørt og dermed et viktig ressurs som reinbeite. I følge konsekvensutredningen brukes området rett sør for BKB12 for pramming til øyene ut i fjorden. Reinbeitedistrikt 14A opplyser i sin uttalelse at området brukes både tidlig på våren og på høsten etter at mygg er borte. Distriktet er kritiske til tiltaket.

Det er to områder avsatt til fritidsbebyggelse i nærheten av BKB12. Dette er Čáhppiljohka med utvidelser i sør og områder for spredt bebyggelse i Liikajoenkenttä i nord. I tillegg kommer eksisterende område for råstoffutvinning BRU9 Sametinget mener at sett den totale belastningen i området taler for at et område for fritidsbebyggelse og turisme ikke bør tillates.

BFR 1 og BFR 2 Libakken vest og øst
Det planlegges etablering av to mindre hyttefelt med til sammen 15 nye hytter. De foreslåtte områdene ligger midt opp i registrert flyttelei. I følge reindriftsloven § 22, andre ledd må ikke reindriftas flytteleier stenges. Kongen må samtykke dersom flyttevei skal omlegges.

BFR3, BFR4, BFR5 Bringnes nord og sør
Bringnes er fredet for reindrift men kan brukes til beite i kriseår som nødbeite. Nedbygging av denne ressursen vil kunne være svært uheldig all den tid når vi registrerer vintre med uvanlig mye snø og svært utfordrende beiteforhold i innlandet. I slike år vi tilgangen til nødbeite være viktig. Sametinget mener at områdenes betydning som nødbeite bør også veie ved vurdering av egnethet til ny fritidsbebyggelse.

BFR 7 Igeldas og LS 3 Igeldas
I Igeldas området planlegges det etablert både et nytt hyttefelt med 15 enheter samt område for spredt bolig og fritidsbebyggelse med totalt 8 nye enheter.

Skaiddeduottar siida uttaler at de sjønære områdene i Beavkenjarga og Igeldas er viktig for reindriften. Én av de to vintersiidaen har måttet ta området mer i bruk i senere tid

som et område der reinen kommer seg først ned til sjøen etter vårflytting. Skaiddeduottar siida understreker at det er svært viktig med beitero for reinen etter flyttingen. Skaiddeduottar siida opplyser at etter flokkene har hvilt seg på Beavkenjarga og beitet på de sjønære bare områdene, trekker den nordover mot kalvingsplassene. Et hyttefelt i Igeldas vil i følge Skaiddeduottar siida stenge for trekkleien for reinen, samt at et hyttefelt med 15 hytter vil medføre økt ferdsel i området i en tid hvor reinen er svært sårbar.

BFR 8 Otermoen og BFR 10 Luostejohka utvidelse
Det planlegges til sammen 100 nye enheter til området mellom elvene Fielbmá og Luostejohka. Hyttefeltene ved Gaggavannet har per i dag allerede ca 100 hytter.

Reinbeitedistrikt 14A opplyser at hytteområdene ved Otermoen og Ceavrresguolbba både på vestsiden og østsiden av E6 bør ikke utvides av hensyn til høst- og vinterbeitekapasiteten til distriktet. Distriktet viser til følgekonsekvenser av tiltaket, dersom vinterbeitekapasitet i furuskogen ved Otermoen minsker. Dette vil i følge distriktet føre til at reinen vil trekke tidligere i skytefeltet og Leavdnjavarre, og deretter inn mot tettbebyggelsen i Lakselv og mot innmark.

Sametinget viser til samla belastning av fritidsbebyggelse og annen menneskelig aktivitet i området og mener at ytterligere 100 hyttenheter vil kunne medføre mye større samla belastning enn kun direkte tap av beiteareal.

Industri
I følge arealstrategiene ønsker Porsanger kommune legge til rette for sjørettet næringsareal. Det er lagt inn et større område i Kluppunjárga/Klubben **BN16** og **BN17,** der BN 16 er nåværende område for næring. Planbeskrivelsen gjør avveiinger mellom Kluppunjárga/Klubben og et alternativ lokalisering ved Rinjárga/Veines men i planforslaget er kun Kluppunjárga/Klubben tatt med.

Sametinget beklager at planbeskrivelsen ikke tar med seg at Kluppunjárga/Klubben er også vårbeite og kalvingsland for rein. Konsekvensutredningen påpeker allikevel at tiltaket vil få stor negativ konsekvens for reindrift.

Skaiddeduottar siida uttaler at dette er et område med særverdi for reindriften. Det er nært sjøen og tidlig bart, således et viktig tidlig vårbeite og også en viktig luftingsplass på varme sommerdager. Området er også blitt brukt som kalvingsplass ved innføring av rein fra andre områder. Ved slike tilfeller så blir reinen midlertidig gjerdet inn på Klubben, frem til kalvingen er over. Siidaen har ikke andre områder egnet til en slik bruk.

Det er også foreslått at det settes av et områder i Østerbotn for fremtidig pukkverk, **BRU7**. Distrikt 14a er anbefaler ikke tiltaket. Distriktet påpeker at området ligger utenfor fredningsområdet i Njarggahuoš/Oldereidneset og er tidlig vårbeite for distriktet.
Uro her vil kunne medføre at rein presses til fredet område.

På bakgrunn av det ovennevnte fremmer Sametinget innsigelse mot arealformålene BFT 6, BFT 13, BKB12, BFR1, BFR2, BFR 7, BFR8 og BFR 10,

samt BN 17 med hensyn til de negativ konsekvensene for utøvelse av reindrift som samisk kultur og næring. Dette med hjemmel i plan- og bygningsloven §5-4. Sametinget mener at foreslått ny fritidsbebyggelse og næringsområder kan ha vesentlige negative konsekvenser for naturgrunnlaget til samisk kultur og næringsutøvelse.

Vi ber at BFT6, BFT13, BKB12, BFR7, BFR8, BFR10 og BN17 tas ut og endres tilbake til LNFR.

I tillegg ber vi at BFR1 og BFR2 nedjusteres i dialog med berørt reinbeitedistrikt slik at flytteleia gjennom området ikke blir stengt.

Sametinget fremmer også merknad for arealformålene BFR3, BFR4, BFR5, LS3 og BRU 7. Vi ber at kommunen går i dialog med berørte reinbeitedistrikter for å finne løsninger, eventuelt gjennom avgrensing og justering av tiltakene, slik at også reindriftas behov ivaretas.

For BRU7 mener vi at det er behov å understreke at reguleringsplanen og eventuelle driftsvilkårene for pukkverk bør også ivareta reinens beitero i området.

4. Oppsummering

Sametinget har fremmet innsigelser og merknader til planen. Kommunen kan ikke endelig vedta planen før innsigelsene er løst. Vi er åpne for dialog om innsigelsene og stiller gjerne til drøftingsmøte med Porsanger kommune dersom det er ønskelig.

Dearvvuođaiguin/Med hilsen

Sten Olav Heahttá
fágajođiheaddji/fagleder

Elina Hakala
seniorráđđeaddi/seniorrådgiver

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Reivve vuostáiváldi / Hovedmottaker:
Porsanger kommune Postboks 400, Rådhuset 9712 LAKSELV